

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з навчальної роботи

Рац А. Й.
« 27 » 08 2020 р. _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОБДАРОВАНІСТЬ ТА КРЕАТИВНІСТЬ»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: **магістр**
Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**
Спеціальність: **013 Початкова освіта**

Розробник програми: Біда О. А., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ
Протокол № 1 від „25” _____ 08 _____ 2020 року

Завідувач кафедри _____ Біда О. А. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми _____ Кучай Т. П. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2 Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки /спеціальність 013 Початкова освіта	Курс: II	
Загальна кількість годин – 120		Семестр 3	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 5	Рівень освіти Магістр	30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	_ _ год.
		Лабораторні	
		_ _ год./óra	_ _ год./óra
		Самостійна робота	
		74 год./óra	114 год./óra
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Обдарованість та креативність» – навчити студентів враховувати індивідуальні особливості обдарованих дітей та молоді у роботі з ними.

Основне завдання вивчення дисципліни:

- Ознайомити студентів з проблемою обдарованості та станом її вирішення в Україні;
- різновидами загальної та спеціальної обдарованості;
- особливостями психології обдарованих дітей та молоді;
- організацією навчання розумово обдарованих учнів;
- психологічною підготовкою педагогічних працівників для роботи з обдарованими учнями.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- природу обдарованості людини;
- у чому полягає специфіка кожного із різновидів обдарованості;
- психологічну характеристику обдарованих учнів та їхні особливості;
- форми роботи з обдарованими учнями;
- способи діагностики інтелектуальної та творчої обдарованості.

вміти:

- працювати з обдарованими дітьми та молоддю;
- діагностувати ступінь інтелектуальної та творчої обдарованості;
- надавати рекомендації педагогам та батькам щодо навчання та виховання обдарованих учнів.

Формування компетенцій

Знання та розуміння:

Знання сутності обдарованості людини та її специфіки у дитячому віці та в період дорослішання; розуміння проблем, з якими зустрічаються обдаровані люди; шляхи вирішення проблеми обдарованості в Україні.

Застосування знань та розумінь:

Діагностувати ступінь інтелектуальної та творчої обдарованості; визначити структуру інтелекту; надавати рекомендацій педагогам та батькам щодо навчання та виховання обдарованих учнів.

Формування тверджень:

Критичний аналіз сучасних теорій інтелектуальної, творчої обдарованості та спеціальних обдарувань; оцінка сучасних технологій роботи з обдарованими учнями.

Комунікативні навички:

Організувати психологічний супровід обдарованих учнів, їхніх педагогів та батьків; формувати комунікативні навички педагогів, які працюють з обдарованими учнями.

Навички навчання:

Здатність удосконалювати професійні уміння та навички, потрібні для роботи з обдарованими учнями; вміння застосовувати в роботі з учнями, педагогами та батьками різні підходи та техніки.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. РІЗНОВИДИ ОБДАРОВАНОСТЕЙ										
Тема 1. Сутність проблеми обдарованості	25	6	4		15	25	1			24
Тема 2. Види обдарованостей	25	6	4		15	25	1			24

Разом за змістовим модулем 1	50	12	8		30	50	2			48
Змістовий модуль 2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ										
Тема 3. Психологічні особливості обдарованих дітей	25	6	4		15	25	2			21
Тема 4. Організація навчання розумово обдарованих учнів	23	6	2		15	23	1			22
Тема 5. Вчитель для обдарованих учнів	22	6	2		14	22	1			21
Разом за змістовим модулем 2	70	18	8		44	70	4			66
Усього годин	120	30	16		74	120	6			114

4. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність проблеми обдарованості <i>Заняття 1. Проблеми обдарованості</i>	2
2	Тема 1. Сутність проблеми обдарованості <i>Заняття 2. Психологічний зміст поняття «обдарованість»</i>	2
3	Тема 2. Види обдарованостей <i>Заняття 1. Загальна обдарованість</i>	2
4	Тема 2. Види обдарованостей <i>Заняття 2. Спеціальна обдарованість</i>	2
5	Тема 3. Психологічні особливості обдарованих дітей <i>Заняття 1. Особливості обдарованих дітей</i>	2
6	Тема 3. Психологічні особливості обдарованих дітей <i>Заняття 2. Характерні риси обдарованих дітей</i>	2
7	Тема 4. Організація навчання розумово обдарованих учнів <i>Заняття 1. Принципи, стратегії та концептуальні моделі навчання обдарованих учнів</i>	1
8	Тема 4. Організація навчання розумово обдарованих учнів <i>Заняття 2. Сучасні технології пошуку та навчання обдарованих учнів у школі</i>	1
9	Тема 5. Вчитель для обдарованих учнів <i>Заняття 1. Мета роботи, завдання та функції вчителя</i>	1
10	Тема 5. Вчитель для обдарованих учнів <i>Заняття 2. Напрямки підготовки вчителів до роботи з обдарованими учнями. Менторство у роботі з обдарованими учнями</i>	1
	Разом	16

5. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність проблеми обдарованості	15
2	Види обдарованостей	15
3	Психологічні особливості обдарованих дітей	15
4	Організація навчання розумово обдарованих учнів	15
5	Вчитель для обдарованих учнів	14
	Разом	74

6. Методи навчання

Словесні (розповідь, пояснення, лекційний метод), практичні (вправа, практична робота, словникова робота), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Поточний контроль якості знань студентів здійснюється в усній і письмовій формах: конспектування, добір дидактичних матеріалів, аналіз і реферування науково-методичної й навчальної літератури при виконанні системи самостійних робіт з лекційного курсу; збір матеріалів для методичного портфоліо, а також міні-опитування.

Модульний контроль – у вигляді письмових контрольних робіт як результат засвоєння основних тем і розділів у кожному модулі.

7. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів перевіряються з використанням поточного і підсумкового контролю.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, проводиться поточне тестування.

У кінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи.

У кінці семестру - залік.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2			
T1	T2	T3	T4	T5	100
20	20	20	20	20	

T1, T2, ... T15 – теми змістових модулів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Політика щодо академічної доброчесності

Усі види письмових робіт перевіряються на наявність плагіату і є такими, що виконані при наявності не менше 80% оригінальності авторського тексту. Списування під час виконання письмових контрольних видів робіт заборонено. Користуватися мобільними пристроями під час проведення різних видів контролю успішності, дозволяється лише з дозволу викладача.

Положення про академічну доброчесність в ЗУІ

Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в ЗУІ

11. Технічне та програмне забезпечення

- підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, наукові періодичні видання;
- плани-конспекти лекцій, семінарських та практичних занять; – індивідуальні семестрові завдання та методичні рекомендації для самостійної роботи слухачів;
- мультимедійні презентації до навчальних занять;
- навчальні відеофільми, відеофрагменти лекцій, практичних, виховних заходів у закладах освіти.

12. Рекомендована література

Базова

1. В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.: Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / – К.: Знання, 2005. –379 с.
2. Gyarmathy Éva: A tehetség - Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása. ELTE Eötvös Kiadó Kft., Budapest, 2012
3. Szerk.:. Herskovits Mária, Ritoók Magda: Tehetségek vonzásában. Kézikönyv. Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület Budapest, 2013
4. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. 2-е изд. – СПб.: Питер Ком, 1999. –324с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
6. Роменець В. А. Психологія творчості. – К., 1971.– 128с.
7. Franz J. Mönks – Irene H. Ypenburg: Ha tehetséges a gyerek. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2011
8. Яланська С. П. Психологія творчості: навчальний посібник. Полтава, ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. – 180 с.

Допоміжна

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. – 1440 с.
2. Caroline Leaf: Tehetség vagy. Kiadja Denton 2000 Budapest, Debrecen, 2014
3. Kürti Jarmila: Kreativitásfejlesztés kisikoláskorban. Tankönyvkiadó, 1982
4. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), зі змінами 2019 р. Про вищу освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>)
2. Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) / Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-rochatkovoyi-osviti>
3. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.) /Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

4. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]/Режим доступу:
<http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>

*Додаток 1***Методичні вказівки до практичних (семінарських) робіт з дисципліни
Обдарованість та креативність****Вступ**

Стратегічні напрями розвитку освіти ставлять нові завдання перед майбутніми спеціалістами, щоб у центрі уваги стала особистість, звернена до навчання людина, щоб знати, як розвивати її здібності до творчої праці. Майбутній спеціаліст також повинен не тільки добре знати закони розвитку і психіки індивіда, а ще має бути обізнаним в оригінальних поглядах на проблему психічного розвитку людини в онтогенезі, зокрема психічного механізму творчості. Крім того, професійна діяльність неможлива без вирішення творчих завдань, без розуміння й усвідомлення необхідності залучення особистості до творчої діяльності.

Семінар (лат. – «розсадник») – вид навчальних занять практичного характеру, спрямованих на поглиблене розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу. Семінарські заняття сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню обстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів. Вони сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодівати культурою толерантності, активно впливати на соціальне становлення особистості.

Семінарські заняття потребують від студентів ретельної підготовки. Готуючись, студент повинен ознайомитися з планом семінарського заняття, рекомендованою літературою. Спочатку слід ознайомитися з матеріалом за темою семінару, що вміщений у навчальних посібниках. Це дасть змогу скласти загальне уявлення про тему, яка виноситься на семінарське заняття. Якщо з цієї теми була прочитана лекція, то корисно також ретельно опрацювати її конспект. Лише після цього розпочинається самостійна робота над вивченням першоджерел.

Варто привчати себе виступати не за готовим текстом, зачитуючи його, а своїми словами, користуючись лише коротким планом.

Якщо студент поставлений перед необхідністю самостійно розв'язувати завдання, то це значно активізує потенції його психічної діяльності, сприяє розвиткові та становленню позитивних якостей.

Структура семінарів

1. Організаційна частина.
 - ознайомлення з темою та планом заняття.
2. навчально-дискусійна частина:
 - виступи доповідачів та їх опонентів;
 - роботи зі студентами, що не взяли участь в диспуті, але готові до відповідей;
 - висновок , узагальнення з кожного питання.
3. Заключна частина.
 - мотиваційна оцінка роботи студентів.

Методи роботи на семінарі

Доповідь, бесіда, диспут, «мозковий штурм», поточний контроль знань.

Семінарське заняття - є формою навчання, що дає змогу ефективно організувати самостійну роботу учнів. Семінарське заняття найчастіше проводять в старших класах, при цьому учням надається можливість активно оперувати знаннями.

Допустимі: дискусії, заперечення, обговорення, аргументація.

Семінар- це живий творчий процес, який не може бути запрограмований в усіх деталях.

Завдання:

- Закріплення
- Розширення та поглиблення знань учнів
- Формування та розвиток навичок самостійної роботи учнів
- Реалізація диференційованого підходу до навчання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів
- Створення умов для формування та розвитку пошуково-творчих знань та навичок.

За характером семінари поділяють на:

1. Випереджальні семінарські заняття - проводять перед вивченням невеликої за обсягом та нескладною за змістом теми.

Мета - формувати вміння орієнтуватись у змісті навчального матеріалу, виділяти описовий, пояснювальний та інструктивний матеріал.

Підготовка: інструктаж, розробки групових та індивідуальних завдань контроль за процесом підготовки учнів до семінару.

2. Навчальний семінар - проводиться в процесі вивчення теми.

Мета - поглибити знання, сформувані вміння навички застосування теоретичних знань учнів у практичній діяльності, усунути прогалини у навчальних досягненнях учнів із засвоєної теми.

Підготовка: вчитель, спираючись на знання, вміння та навички учнів, набуті на попередніх навчальних заняттях, розробляє систему навчальних завдань для самостійної роботи (при цьому завдання повинні не дублювати аналогічні, раніше використовувані, а носити варіативно-тренувальний або реконструктивний характер).

Методи та прийоми: обговорення, дискусія, аналіз, висновки та пропозиції.

3. Узагальнюючий (підсумковий) семінар- проводиться після вивчення складної за змістом та великої за обсягом теми чи розділу навчальної програми.

Мета - формувати вміння та навички учнів самостійно синтезувати та поглиблювати знання, використовувати їх у практичній діяльності.

Підготовка: вчитель повинен визначити місце семінару в системі інших уроків з навчального предмета, правильно сформулювати мету та завдання семінару, визначити обсяг матеріалу для розгляду на занятті.

Організаційна сторона:

- Розробка питань та диференційованих завдань для обговорення
- Складання основної та додаткової літератури
- Завчасне (за 10-15 днів до заняття) доведення до відома учнів плану семінару
- Повідомлення про форму організації та проведення заняття
- Визначення ролі кожного учня як активного його учасника
- Підготовка спільно з учнями необхідного наочного матеріалу
- Забезпечення методичного та технічного оснащення семінарського заняття.

До підготовки семінару доцільно залучати завідувача бібліотекою, запропонувавши організувати виставку книг, посібників, зразків наочних матеріалів самостійних творчих робіт

Технологія проведення:

1. Вступне слово вчителя (повідомлення теми, розкриття актуальності, ознайомлення з планом).
2. Обговорення питань плану заняття може починатись з раніше запланованого повідомлення студента або з вільного його виступу
3. Після першого повідомлення чи виступу викликаного студента в обговоренні питання можуть брати участь всі бажаючі (при цьому дозволяється користуватися конспектами, підручниками, будь-якими джерелами)

Вчитель стежить за тим, щоб під час семінару була створена атмосфера доброзичливості та взаємної довіри, вільного обміну думками, співробітництва та співдружності. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів на семінарі залежить від вільного вибору опонентів, створення проблемних ситуацій, розгортання мікродискусій.

4. Завершується семінарське заняття підбиттям підсумків обговорюваної теми, оцінювання знань студентів.

Незалежно від типу семінарського заняття у процесі його спостереження та аналізу доцільно звертати увагу на такі *параметри*:

- Вибір теми
- Підготовка вчителя та студентів до семінару (розчленування теми на конкретні питання, інструктаж щодо роботи з основною та додатковою літературою, вибір форм самостійних повідомлень студентів - доповідь, реферат, виступ, опанування, підготовка ілюстративного матеріалу)
- Технологія проведення семінару (повідомлення теми, мета та завдань семінару, надання слова студентам для повідомлення з питань семінару, коментар щодо повідомлень учнів, концентрування уваги учнів на питаннях, які передбачені планом, постановка питань у процесі повідомлень студентів, що спонукають до дискусії, вимагають доказовості, міцних знань, винахідливості)
- Розкриття теми семінарського заняття (чи всі питання розкриті, глибина та повнота їх висвітлення, кількість «активних». учасників семінару, активізація і стимулювання студентів у процесі роботи)
- Підбиття підсумків семінарського заняття (чи розкрита тема, які знання здобули студенти, ставлення до заняття і творча активність учнів,
- Досягнення мети заняття, оцінювання і стимулювання учнів до активної участі в семінарі, похвала за кращі відповіді та активну участь у роботі семінару)
- Результативність семінарського заняття (закріплення та поглиблення здобутих раніше знань, набуття нових, формування в учнів умінь та навичок, зокрема самостійної роботи з першоджерелами, розвиток здібностей учнів, формування умінь застосовувати теоретичні знання на практиці, ступінь творчого мислення учнів, самоорганізація та самоконтроль).

Плани практичних (семінарських) занять

Тема 1. Сутність проблеми обдарованості

Заняття 1. Проблеми обдарованості

1. Актуальність проблеми обдарованості.
2. Стан роботи з обдарованими дітьми та молоддю в Україні та зарубіжжі.
3. Аспекти роботи з обдарованими дітьми та молоддю в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губенко О.В. Соціально-каталітичні умови розвитку обдарованої особистості // Обдарована дитина. – 2008. – № 9. – С. 2 – 10.
2. Зазимко О.В. Основні теоретичні підходи до визначення обдарованості. – Обдарована дитина, 1998, № 8, с. 5 – 12.
3. Моляко В.О. Актуальні соціально-психологічні аспекти проблеми обдарованості. – Обдарована дитина, 1998, № 1, с. 3 – 5.

Заняття 2. Психологічний зміст поняття «обдарованість»

1. Порівняння поняття „обдарованість”, „здібності”, „талант”, „геніальність”.
2. Порівняння підходів українських та зарубіжних психологів до проблеми обдарованості людини.
1. Роль задатків і соціального оточення у формуванні обдарованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красноголов В.О. Визначення поняття “обдарованість” у зарубіжній психолого-педагогічній літературі. - Обдарована дитина, 1998, № 5 – 6, – С. 13 – 18.
2. Кульчицька О. І. Обдарованість: природа і суть // Обдарована дитина. – 2007. – № 1. – С. 17–24.
3. Скальська Л. О., Кондратенко Л. О. Феноменологічна сутність поняття «обдарованість» // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 10. – С. 72–73.
4. Шадриков В. Д. О содержании понятий “способности” и “одаренность”. – Психологический журнал, 1983, Т.4, № 5, –С.3 – 10.

Тема 2. Види обдарованостей

Заняття 1. Загальна обдарованість

1. Інтелектуальна обдарованість. Поняття інтелекту.
2. Структурно-генезисний, когнітивний та факторно-аналітичний підходи до вивчення інтелекту.
3. Різновиди інтелекту. Поняття мінливого та кристалізованого інтелекту.
4. Творча обдарованість. Поняття про креативність. Форми прояву творчої обдарованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губенко О. В. Методологічні аспекти аналізу чинників активізації креативних проявів особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 11. – С. 64–67.
2. Губенко О. В. Творчий інтелект: деякі особливості та методи активізації у старшокласників // Обдарована дитина. 1998. № 1. С. 25-28.
3. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. 2-е изд. – СПб.: Питер Ком, 1999.
4. Кыштымова И.М. Креативность: содержание, развитие, диагностика – Иркутск, 2002.
5. Федотова Т. В. Основні підходи до проблеми розвитку креативності особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 9. – С. 60 – 64.

Заняття 2. Спеціальна обдарованість

1. Академічна обдарованість. Структура математичної обдарованості
2. Мистецька обдарованість
3. Технічна обдарованість
4. Моторна обдарованість
5. Соціальна обдарованість
6. Практична обдарованість

ЛІТЕРАТУРА

1. Власова Е. И. Ключевые проблемы и перспективы исследования социальной одаренности // Обдарована дитина. 1999. № 6. С. 2-7.
2. Крутецкий В. А. Психология математических способностей школьников. - М., 1968.
3. Мойсєєнко Л. А. Творче математичне мислення: психологічна сутність // Обдарована дитина. 2007. № 7. С. 20-29.
4. Моляко В. А. Художественная одаренность // Обдарована дитина. 1998. № 5-6. С. 10-12.
5. Мудрик А. К. Соціальний інтелект і соціальна компетентність // Практична психологія та соціальна робота. 2006. № 3. С. 4-6.
6. Третьяк Т. М. Технічна обдарованість старшокласників // Практична психологія та соціальна робота. 1998. № 6-7. С. 92-94.

Модульна контрольна робота №1

Тема 3. Психологічні особливості обдарованих дітей

Заняття 1. Особливості обдарованих дітей

1. Психологічний портрет творчої особистості.
2. Особливості особистості інтелектуально обдарованих дітей.
3. Особистісні риси літературно обдарованих дітей.

Заняття 2. Характерні риси обдарованих дітей

1. Характерні риси математично обдарованих дітей та молоді.
4. Характерні риси науковців.
5. Психологічні особливості соціально обдарованої молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваль Л. Г., Зверева І. Д. Проблемы прогнозирования социальной адаптации одаренных детей // Обдарована дитина. – 1998. – № 7. – С. 2 - 4.
2. Коваль Л. Г., Зверева І. Д. Соціально-педагогічна підтримка обдарованих дітей // Обдарована дитина. – 1998. – № 5 – 6. – С. 3 - 9.
3. Моляко В. О. Актуальні соціально-психологічні аспекти проблеми обдарованості. – Обдарована дитина, 1998, № 1, с.3 - 5; № 2, с.2 - 6; № 3, с.2 - 5.

Тема 4. Організація навчання розумово обдарованих учнів

Заняття 1. Принципи, стратегії та концептуальні моделі навчання обдарованих учнів

1. Принцип індивідуального підходу та адекватності. Наведіть приклади із сучасної шкільної практики.
2. Стратегії прискореного, поглибленого та збагаченого навчання. Критерії впровадження та організаційні форми.
3. Проблема диференційованого навчання обдарованих. Психологічна характеристика моделі “Вільний клас” та “Три види збагачення навчальної програми”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дусавицький А. К. Одаренный ребенок и развивающее обучение // Обдарована дитина. – 1998. – № 5 - 6. – С. 24 - 27.
2. Красноголов В. О. Концептуальні моделі навчання обдарованих дітей // Обдарована дитина. – 1999. – № 1. – С. 15 - 19.
3. Пономарьова Р. О. Психолого-педагогічні принципи технології особистісно-орієнтованого розвитку обдарованої молоді // Обдарована дитина. – 1998. – № 7. – С. 5 - 7; № 8. – С. 2 - 4.
4. Рибалка В. В. Система виховання творчої особистості за І. П. Волковим // Обдарована дитина. – 1998. – № 3. – С. 10 - 14.
5. Степенко Г. В., Бургін М. С. Обдаровані діти: навчання і розвиток // Обдарована дитина. – 1998. – № 3. – С. 6 - 9.
6. Янковчук М. М. Психологічна організація індивідуальної освіти та виховання обдарованих дітей // Практична психологія та соціальна робота. – 2008. - № 3. – С.63-66.

Заняття 2. Сучасні технології пошуку та навчання обдарованих учнів у школі

1. Зарубіжний досвід пошуку обдарованих учнів.
2. Технологія „Найважчий перший крок”. Сильні та слабкі сторони.

3. Технологія „Ущільнення навчальної програми”. Сильні та слабкі сторони.
4. Технологія „Навчальні контракти”. Сильні та слабкі сторони.
5. Технологія „Незалежне навчання”. Сильні та слабкі сторони.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ванбреннер С.* Методи навчання обдарованих дітей в американській школі // *Обдарована дитина.* – 1998. – № 1. – С. 29 - 34; № 2. – С. – 23, 26.
2. *Степенко Г. В., Бургін М. С.* Обдаровані діти: навчання і розвиток // *Обдарована дитина.* – 1998. – № 3. – С. 6 - 9.

Тема 5. Вчитель для обдарованих учнів

Заняття 1. Мета роботи, завдання та функції вчителя

1. Вимоги до організації роботи з обдарованими учнями.
2. Типи вчителів для обдарованих учнів та їхні особистісні якості.

Заняття 2. Напрямки підготовки вчителів до роботи з обдарованими учнями.

Менторство у роботі з обдарованими учнями

1. Основні відмінності між вчителями.
2. Вітчизняний та зарубіжний досвід у підготовці вчителів для роботи з обдарованими.
3. Поняття про ментора. Ментори видатних осіб в історії людства.
4. Різновиди менторства. Причини ефективності менторства.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Коваль Л. Г., Зверєва І. Д.* Соціально-педагогічна підтримка обдарованих дітей // *Обдарована дитина.* – 1998. – № 5 – 6. – С. 3 – 9.
2. *Матюшкин А. М., Яковлева Е. Л.* Учитель для одаренных // *Общественные движения и социальная активность молодежи.* — М., 1991.
3. *Пірто Дж.* Як батьки і вчителі можуть допомогти природному обдаруванню. — *Обдарована дитина*, 1998, № 1, –С.39 – 42,1999, № 2, – С.39 – 43.
4. *Чудновский В. Э., Юркевич В. С.* Как учитель должен ставиться к одаренности // *Обдарована дитина.* – 2004. – № 8. – С. 10 – 16.

Модульна контрольна робота №2

Контрольні питання, тести для визначення рівня засвоєння знань студентами

Питання для поточного контролю

Змістовий модуль 1.

1. Актуальність проблеми обдарованості.
2. Зміст поняття „обдарованість”.
3. Трьохкомпонентна теорія обдарованості Дж. Рензуллі.
4. Співвідношення понять „обдарованість”, „здібності”, „талант”, „геніальність”.
5. Природа обдарованості.
6. Погляди Гальтона та Гельвеція на природу обдарованості.
7. Класифікація видів обдарованості.
8. Загальна обдарованість.
9. Інтелектуальна обдарованість.
10. Поняття інтелекту. Мінливий та кристалізований інтелект.
11. Різновиди інтелекту.
12. Творча обдарованість. Поняття про креативність.
13. Форми прояву творчої обдарованості.
14. Взаємозв'язок між інтелектуальною та творчою обдарованістю.
15. Теорія інтелектуального порогу П. Торренса.
16. Спеціальна обдарованість.
17. Академічна обдарованість.
18. Мистецька обдарованість.
19. Моторна обдарованість.
20. Соціальна обдарованість.
21. Практична обдарованість.
22. Структура математичної обдарованості.

Змістовий модуль 2.

1. Психологічний портрет творчої особистості.
2. Особливості особистості розумово обдарований дітей.
3. Особистісні риси соціально обдарованих дітей та молоді.
4. Особистісні риси літературно обдарованих дітей та молоді.
5. Особистісні риси математично обдарованих дітей та молоді.
6. Принципи навчання обдарованих дітей та молоді.
7. Стратегії навчання інтелектуально обдарованих дітей.
8. Прискорене навчання.
9. Збагачене навчання.
10. Організаційні форми прискореного та збагаченого навчання.
11. Проблема диференційованого навчання обдарованих.
12. Концептуальні моделі навчання обдарованих учнів.
13. Сучасні технології навчання обдарованих дітей в школі.
14. Вчитель для обдарованих учнів: його мета, завдання, принципи роботи, особистісні якості.

Питання для підсумкового контролю та зразки тестів

1. Актуальність проблеми обдарованості.
2. Зміст поняття „обдарованість”.
3. Трьохкомпонентна теорія обдарованості Дж. Рензуллі.
4. Співвідношення понять „обдарованість”, „здібності”, „талант”, „геніальність”.
5. Природа обдарованості.
6. Погляди Гальтона та Гельвеція на природу обдарованості.
7. Класифікація видів обдарованості.
8. Загальна обдарованість.
9. Інтелектуальна обдарованість.
10. Поняття інтелекту. Мінливий та кристалізований інтелект.
11. Різновиди інтелекту.
12. Творча обдарованість. Поняття про креативність.
13. Форми прояву творчої обдарованості.
14. Взаємозв'язок між інтелектуальною та творчою обдарованістю.
15. Теорія інтелектуального порогу П. Торренса.
16. Спеціальна обдарованість.
17. Академічна обдарованість.
18. Мистецька обдарованість.
19. Моторна обдарованість.
20. Соціальна обдарованість.
21. Практична обдарованість.
22. Структура математичної обдарованості.
23. Психологічний портрет творчої особистості.
24. Особливості особистості розумово обдарований дітей.
25. Особистісні риси соціально обдарованих дітей та молоді.
26. Особистісні риси літературно обдарованих дітей та молоді.
27. Особистісні риси математично обдарованих дітей та молоді.
28. Принципи навчання обдарованих дітей та молоді.
29. Стратегії навчання інтелектуально обдарованих дітей.
30. Прискорене навчання.
31. Збагачене навчання.
32. Організаційні форми прискореного та збагаченого навчання.
33. Проблема диференційованого навчання обдарованих.
34. Концептуальні моделі навчання обдарованих учнів.
35. Сучасні технології навчання обдарованих дітей в школі.
36. Вчитель для обдарованих учнів: його мета, завдання, принципи роботи, особистісні якості.

Варіант №1

1. Початок вивчення проблеми обдарованості пов'язують з ім'ям:
 1. Д.Векслера
 2. Ф.Гальтона
 3. Дж.Гілфорда
 4. А.Трея
 5. В.Штерна

2. Провідну роль в обдарованості відіграє:
 1. Логічне мислення
 2. Конвергентне мислення
 3. Дивергентне мислення
 4. Вербальне мислення
 5. Індивідуальне мислення
3. Найвищий ступінь прояву людських обдарувань відображений у понятті:
 1. Геніальність
 2. Талант
 3. Обдарованість
 4. Здібності
 5. Задатки
4. Загальна обдарованість – це:
 1. Соціальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння спеціальною діяльністю
 2. Індивідуальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння спеціальною діяльністю
 3. Соціальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння будь-якою діяльністю
 4. Індивідуальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння будь-якою діяльністю
 5. Соціально-психологічні відмінності між людьми
5. Мінливий інтелект визначає:
 1. Первинне накопичення знань людиною
 2. Вторинне накопичення знань людиною
 3. Третинне накопичення знань людиною
 4. Постійне накопичення знань людиною
 5. Часткове накопичення знань людиною
6. Операціональну теорію інтелекту створив:
 1. Р.Кеттелл
 2. Р.Стернберг
 3. П.Торренс
 4. Дж.Гілфорд
 5. Ж.Піаже
7. Біологічний інтелект спирається на:
 1. Фізіологічні особливості людини
 2. Філогенез людини
 3. Онтогенез людини
 4. Структуру і функції головного мозку
 5. Соціальний статус людини
8. Образно-адаптивна гнучкість, за Дж. Гілфордом – це:
 1. Здатність виявити основну властивість об'єкта і запропонувати новий спосіб його використання;
 2. Спроможність змінити форму стимулу таким чином, щоб побачити в ньому нові ознаки і можливості для використання;

3. Продукування різноманітних ідей у нерегламентованій ситуації;
 4. Спроможність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді.
9. Що вважав Дж. Гілфорд основою креативності як загальної творчої здібності?
1. Операцію удосконалення об'єкта, додаючи деталі;
 2. Операцію дивергентності;
 3. Операцію конвергентності;
 4. Правильна відповідь відсутня.
10. Терстоун відзначив, що у творчій активності важливу роль відіграють такі чинники:
1. Особливості темпераменту;
 2. Здатність швидко засвоювати і породжувати ідеї (а не критично ставитися до них);
 3. Творчі рішення, що приходять у момент релаксації, розсіювання уваги;
 4. Всі відповіді правильні.

Варіант №2

1. Характерною особливістю творчо обдарованої особистості є:
 1. Незадоволеність результатами своєї праці
 2. Висока самооцінка
 3. Недбалість в оформленні результатів праці
 4. Низька концентрація уваги
 5. Низька працездатність
2. Стратегія прискореного навчання передбачає:
 1. Адекватний темп навчального процесу
 2. Високий темп навчального процесу
 3. Ущільнений темп навчального процесу
 4. Максимальний темп навчального процесу
 5. Доступний темп навчального процесу
3. Головним завданням вчителя, який працює з обдарованою молоддю є:
 1. Навчити учнів логічно мислити
 2. Підтримувати самоповагу учнів
 3. Стимулювати учнів до творчості
 4. Прискорювати інтелектуальний розвиток учнів
 5. Сумісно аналізувати помилки
4. За яких умов розвиток творчості буде не успішним:
 1. Процес навчання свідомо буде зорієнтований на актуалізацію творчого потенціалу студента;
 2. Процес навчання свідомо буде зорієнтований на формування в студента рис, що забезпечують його повноцінну реалізацію в подальшій професійній діяльності;
 3. Процес навчання буде дезорієнтований на актуалізацію творчого потенціалу студента;
 4. Правильна відповідь відсутня.

5. Хто є автором концепції креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності?

1. Гілфорд;
2. Терстоун;
3. Енгельс;
4. Медник.

6. Хто є автором перших чотирьох основних параметрів креативності:

1. Гілфорд;
2. Терстоун;
3. Енгельс;
4. Медник.

7. Оригінальність, за Дж. Гілфордом – це:

1. Здатність виявити основну властивість об'єкта, запропонувати новий спосіб його використання;
2. Спроможність змінити форму стимулу таким чином, щоб побачити в ньому нові ознаки і можливості для використання;
3. Продукування різноманітних ідей у нерегламентованій ситуації;
4. Спроможність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді.

8. Дивергентне мислення визначається як:

1. «Тип мислення, який іде в різноманітних напрямках»;
2. «Тип мислення, який іде в одному напрямку»;
3. «Тип мислення, який іде в ногу з часом»;
4. «Тип мислення, який стоїть на місці».

9. Хто одним із перших звернув увагу на розходження творчих здібностей й інтелекту?

1. Гілфорд;
2. Терстоун;
3. Енгельс;
4. Медник.

10. За С.Д. Максименком, особистість – це:

1. Форма існування психіки людини, яка являє собою цілісність, здатну до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності і саморегуляції, проте не має свого унікального і неповторного внутрішнього світу;
2. Форма існування психіки людини, яка являє собою цілісність, не здатну до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності і саморегуляції;
3. Форма існування психіки людини, яка являє собою цілісність, здатну до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності, проте без саморегуляції;
4. Форма існування психіки людини, яка являє собою цілісність, здатну до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності і саморегуляції, та має свій унікальний і неповторний внутрішній світ.

Варіант №3

1. Загальна обдарованість – це:
 1. Соціальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння спеціальною діяльністю
 2. Індивідуальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння спеціальною діяльністю
 3. Соціальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння будь-якою діяльністю
 4. Індивідуальні властивості особистості, які лежать в основі оволодіння будь-якою діяльністю
 5. Соціально-психологічні відмінності між людьми
2. Семантична гнучкість, за Дж. Гілфордом – це:
 1. Здатність виявити основну властивість об'єкта і запропонувати новий спосіб його використання;
 2. Спроможність змінити форму стимулу таким чином, щоб побачити в ньому нові ознаки і можливості для використання;
 3. Продукування різноманітних ідей у нерегламентованій ситуації;
 4. Спроможність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді.
3. Хто вважає, що у творчому процесі присутні як конвергентна, так і дивергентна складові?
 1. Гілфорд;
 2. Терстоун;
 3. Енгельс;
 4. Медник.
4. Сутність «теорії інвестування» полягає в тому, що:
 1. Креативні люди здатні «купувати ідеї за низькою ціною і продавати за високою»;
 2. Креативні люди здатні «купувати ідеї за високою ціною і продавати за низькою»;
 3. Креативні люди не здатні «купувати ідеї»
 4. Креативні люди не здатні «продавати ідеї».
5. Кому належать слова: «Теоретичне мислення лежить в основі творчого ставлення людини до дійсності»?
 1. Гілфорду;
 2. Терстоуну;
 3. Давидову;
 4. Виготському.
6. Особистісні кореляти креативності, за О.Ф. Волобуєвою:
 1. Сприйняття і увага;
 2. Рефлексія і мислення;
 3. Пам'ять і сприйняття;
 4. Сприйняття, рефлексія, мислення і пам'ять.

7. За Р. Стернбергом, творчі прояви детермінуються такими основними чинниками:

1. Інтелектом як здібністю;
2. Знаннями;
3. Стилем мислення;
4. Всі відповіді правильні.

8. Найхарактернішими компонентами особистості є:

1. Світогляд;
2. Ідеали і переконання;
3. Духовні потреби та інтереси;
4. Всі відповіді правильні.

9. Концепція креативності – так звана «теорія інвестування» запропонована:

1. Гілфордом;
2. Терстоуном;
3. Енгельсом;
4. Стернбергом і Лавертом.

10. Для творчості особливо важливі такі складові інтелекту:

1. Синтетична здібність - нове бачення проблеми, подолання меж повсякденної свідомості;
2. Аналітична здібність – виявлення ідей, гідних подальшої розробки;
3. Практичні здібності – уміння переконувати інших у цінності ідеї («продаж»);
4. Всі відповіді правильні.

Додаток 2

Методичні вказівки до самостійних робіт з дисципліни
Обдарованість та креативність

Самостійна робота студентів з дисципліни „Обдарованість та креативність” є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань. Самостійна робота студентів є основним засобом опанування навчального матеріалу у позааудиторний час.

Самостійна робота студентів регламентується Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 року № 161.

Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України передбачено, що навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, визначається робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного студенту для вивчення конкретної дисципліни.

Мета самостійної роботи студентів — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність./

Завдання до самостійної роботи

- підготовка до семінарських занять;
- вивчити психологічних термінів;
- реферування наукової літератури за темами лекційних, семінарських занять
- роботи з довідковою літературою;
- підготовка до заліку.

Кожен студент повинен уміти раціонально організувати свою навчальну самостійну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання приводило до плідних наслідків у навчальному процесі.

Самостійна робота студентів передбачає:

1. Підготовку до семінарських занять:

- Пошук джерел інформації по темі практичного заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).

- Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анотуванням щодо змісту і можливостей використання.

- Складання конспектів (з дотриманням правил конспектування та чіткими посиланнями на літературу), структурних схем по темі семінарського заняття.

II. Опрацювання тих питань теми, що не висвітлювалися в лекціях та не опрацьовувалися на семінарських заняттях. у формі детального конспекту першоджерела чи реферативного повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.

III. Оформлення відповідей що розкривають зміст лекційних та семінарських занять у випадку їх пропуску студентом.

Для плідної роботи з літературними джерелами студентові корисно скласти свою власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на необхідні для нього книги, брошури або статті. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез.

Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Конспект має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю з посиланням на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо витримувати логічний зв'язок між окремими складовими тексту. У тексті конспекту корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Майбутній фахівець повинен достатньо вправно користуватися персональним комп'ютером. Робота з матеріалами "Інтернету" надає можливість отримувати найновішу інформацію з різних сфер життя нашої держави.

Самостійна робота студентів з курсу передбачає написання рефератів та підготовку фіксованих виступів. Для цього необхідно скласти план реферату чи виступу, вивчити потрібні літературні джерела, зробити виписки. За своїм змістом реферат і виступ повинні відповідати обраній темі. Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Обсяг реферату, як правило, у межах 10-12 сторінок формату А4. Писати текст слід на одному боці аркуша, розбірливо, без помилок. Останнім розділом реферату повинні бути висновки, в яких студент узагальнює викладений матеріал і формулює свої думки з приводу опрацьованої проблеми. До реферату має бути доданий список використаної літератури, складений відповідно до існуючих вимог.

За структурою реферат складається із короткого вступу, двох або трьох розділів основної частини, висновків та списку використаної літератури.

План написання реферату повинен мати внутрішню єдність і логіку, враховувати актуальність проблеми, її наукову розробленість та практичну значимість.

У вступі обґрунтовується актуальність проблеми, що вивчається, її практична значимість; формулюються мета й завдання дослідження, вказуються обсяг і структура реферату. Обсяг вступу не повинен перевищувати однієї сторінки комп'ютерного тексту.

Основна частина обсягом до 10 сторінок комп'ютерного тексту, викладеного у двох-трьох розділах, повинна містити виклад основних теоретичних положень, що визначають сутність і зміст предмета досліджуваної теми, з огляду на цілі й завдання реферату; розгляд різних точок зору провідних фахівців з досліджуваних питань на основі аналізу літературних та інших інформаційних джерел; визначення пріоритетних питань, що підлягають першочерговому розв'язанню.

Висновки є завершальним етапом виконаного студентом реферату. Вони повинні містити короткі підсумки за результатами дослідження та прикладного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних і негативних сторін, а також нереалізованих можливостей.

Реферат виконується державною (українською) або угорськими мовами. Викладення повинно мати науковий характер, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, логічно послідовний. Пряме переписування матеріалів з літератури неприпустиме. Оформлення реферату має відповідати встановленим вимогам інституту.

Орієнтовні рекомендації щодо роботи студентів з літературою

Опрацювання матеріалу потрібно починати з прочитання всього тексту, параграфу, дотримуючись таких правил:

- зосередитись на тому, що читаєш;
- виділити саму суттєвість прочитаного, відкидаючи дрібниці;
- зрозуміти думку автора чітко і ясно, оскільки це допоможе виробити чітку й власну думку;
- мислити послідовно і обережно;
- уявити ясно те, що читаєш.

Після опрацювання тексту необхідно:

- виділити головну думку автора;
- виділити основні питання тексту від другорядних;
- усвідомити зв'язок між теоретичними положеннями і життям (практикою);
- закріпити прочитане у свідомості;
- пов'язати нові знання з попередніми в даній галузі;
- перейти до заключного етапу засвоєння й опрацювання -записів.

Записи можуть бути у вигляді конспекту, простих або розвинутих тезів, цитат, виписок, систематизованих таблиць, графіків, діаграм, схем.

Конспект (лат. conspectus- огляд) - це коротка, стисла, послідовно викладена за текстом універсальна форма запису основного змісту прочитаного, яка може супроводжуватись різними вищезгаданими записами.

Складання конспекту зводиться до коротких записів змісту кожного заголовку плану, виділяючи основні думки, положення, підтвердження прикладами. Усі питання плану повинні бути ув'язані між собою.

Виписки використовуються при необхідності викладання найбільш важливих місць, фактів, цифрових даних, точного формування правил та законів.

Цитата (лат. citare- визнавати) - це послідовний вислів, яким підкреслюється положення тексту. Вона зберігає гостроту висловлювання автора, випикується послідовно, грамотно і зазначається джерело цитати.

Завдання до самостійних робіт з дисципліни

Тема 1: Сутність проблеми обдарованості.

План заняття

Підготовка до семінарських занять

Конспект згідно плану:

- Актуальність проблеми обдарованості.
- Стан роботи з обдарованими дітьми та молоддю в Україні та зарубіжжі.
- Аспекти роботи з обдарованими дітьми та молоддю в Україні.

Словникова робота: Знайдіть в словниках, підручниках, спеціальних дослідженнях визначення поняття *творчість, прагматизм, інструменталізм, операціоналізм, неореалізм, асоціативна психологія, гештальтпсихологія, інтуїція, інтелектуалізм, феноменологія творчості, системний підхід, критерії творчого акту, “ментальна одиниця”, “інтелектуальна активність”*.

Реферат: Складання реферату (з дотриманням правил написання рефератів та чіткими посиланнями на літературу), по обраній темі даного модуля.

Тема 2: Види обдарованостей

План заняття

Підготовка до семінарських занять

Конспект згідно плану:

- Інтелектуальна обдарованість. Поняття інтелекту.
- Структурно-генезисний, когнітивний та факторно-аналітичний підходи до вивчення інтелекту.
- Різновиди інтелекту. Поняття мінливого та кристалізованого інтелекту.
- Творча обдарованість. Поняття про креативність. Форми прояву творчої обдарованості.
- Спеціальна обдарованість (академічна обдарованість. Структура математичної обдарованості, мистецька обдарованість, технічна обдарованість, моторна обдарованість, соціальна обдарованість, практична обдарованість.

Словникова робота: Знайдіть в словниках, підручниках, спеціальних дослідженнях визначення поняття *здібності, мотиви, знання й уміння, процес творчої діяльності, продукт творчої діяльності, особистість творця, середовище, умови, у яких проходить творчість*.

Творче завдання: Сформулюйте критерії творчої діяльності (її відмінності від рутинної діяльності)

Тема 3: Психологічні особливості обдарованих дітей

План заняття

Підготовка до семінарських занять

Конспект згідно плану:

- Психологічний портрет творчої особистості.
- Особливості особистості інтелектуально обдарованих дітей.
- Особистісні риси літературно обдарованих дітей.
- Характерні риси математично обдарованих дітей та молоді.
- Характерні риси науковців.
- Психологічні особливості соціально обдарованої молоді.

Словникова робота: Знайдіть в словниках, підручниках, спеціальних дослідженнях визначення поняття *творча особистість, креативність, конвергентне мислення, дивергентне мислення, параметри креативності, швидкість мислення, оригінальність мислення, гнучкість мислення, теорія інвестування, загальна обдарованість, спеціальна обдарованість, талант, геніальність.*

Творче завдання: Ознайомлення з методиками діагностики особистісних рис творчої дитини.

Тема 4: Організація навчання розумово обдарованих учнів

План заняття

Підготовка до семінарських занять

Конспект згідно плану:

- Принцип індивідуального підходу та адекватності. Наведіть приклади із сучасної шкільної практики.
- Стратегії прискореного, поглибленого та збагаченого навчання. Критерії впровадження та організаційні форми.
- Проблема диференційованого навчання обдарованих.
- Психологічна характеристика моделі “Вільний клас” та “Три види збагачення навчальної програми”.

Словникова робота: Знайдіть в словниках, підручниках, спеціальних дослідженнях визначення поняття *шляхи підвищення ефективності навчально-виховного процесу, творчі задачі, розвивальне навчання, педагогічні дії: «Не зашкодь!», «зона найближчого розвитку», «репрезентативні здібності», «сенсомоторна імітація», діалогічна форма спілкування, розвивальне середовище.*

Творче завдання: Зробити збірник психолого-педагогічних методів для виявлення рівня обдарованості дітей.

Тема 5: Вчитель для обдарованих учнів

План заняття

Підготовка до семінарських занять

Конспект згідно плану:

- Вимоги до організації роботи з обдарованими учнями.
- Типи вчителів для обдарованих учнів та їхні особистісні якості.
- Основні відмінності між вчителями.
- Вітчизняний та зарубіжний досвід у підготовці вчителів для роботи з обдарованими.
- Поняття про ментора. Ментори видатних осіб в історії людства. Різновиди менторства. Причини ефективності менторства.
- Проблеми у роботі менторів. Фактор Харона.

Словникова робота: Знайдіть в словниках, підручниках, спеціальних дослідженнях визначення поняття *педагогічна майстерність, педагогічна компетентність, самовдосконалення, саморозвиток, педагогічна позиція, портфоліо, комунікативність, перцептивні здібності, емоційна стабільність, динамізм особистості, педагогічна техніка.*

Реферат: Складання реферату (з дотриманням правил написання рефератів та чіткими посиланнями на літературу), по обраній темі даного модуля.

Рекомендована література /

Базова

1. В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.: Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / – К.: Знання, 2005. –379 с.
2. Gyarmathy Éva: A tehetség - Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása. ELTE Eötvös Kiadó Kft., Budapest, 2012
3. Szerk.:. Herskovits Mária, Ritoók Magda: Tehetségek vonzásában. Kézikönyv. Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület Budapest, 2013
4. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. 2-е изд. – СПб.: Питер Ком, 1999. –324с.
5. Закон України "Про освіту"// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Закон України “Про позашкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
8. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]/Режим доступу : <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>.

9. Роменець В. А. Психологія творчості. – К., 1971.– 128с.
10. Franz J. Mönks – Irene H. Ypenburg: Ha tehetséges a gyerek. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2011
11. Яланська С. П. Психологія творчості: навчальний посібник. Полтава, ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. – 180 с.

Допоміжна

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. – 1440 с.
2. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г.Кремень, С.М.Ніколаєнко, М.Ф.Степко та ін.; За ред.. В.Г.Кременя, С.М.Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. –379 с.
3. Caroline Leaf: Tehetség vagy. Kiadja Denton 2000 Budapest, Debrecen, 2014
4. Kürti Jarmila: Kreativitásfejlesztés kisikoláskorban. Tankönyvkiadó, 1982
5. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня.
6. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), зі змінами 2019 р. Про вищу освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>)
2. Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) / Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
3. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.) /Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерствоосвіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>

Теми рефератів:

1. Творча обдарованість. Поняття про креативність
2. Форми прояву творчої обдарованості
3. Взаємозв'язок між інтелектуальною та творчою обдарованістю.
4. Творчі здібності та їх структура. Креативність особистості та її характеристика
5. Детермінанти творчості
6. Структура творчого процесу
7. Поняття інтелекту.
8. Мінливий та кристалізований інтелект
9. Різновиди інтелекту
10. Особливості античної творчості
11. Результативність творчості
12. Активність людини в творчому процесі
13. Структурні компоненти творчих здібностей. Здібності у пошуку проблеми.
14. Психологічна характеристика рівнів здібностей
15. Етапи творчого процесу
16. Природа обдарованості
17. Класифікація видів обдарованості
18. Загальна обдарованість
19. Типи мислення творчих особистостей
20. Специфіка творчого середньовіччя
21. Внутрішні та зовнішні мотиви творчості
22. Поняття про задум у художній творчості
23. Методи активізації та реалізації творчого досвіду
24. Гіпотеза і стадії її формування у творчому процесі
25. Здібності до перенесення досвіду. Здібність до цільного спілкування
26. Психофізіологічні основи творчості
27. Загальна характеристика методів дослідження творчої особистості
28. Психологічні стани та мистецтво
29. Методи активізації інтелектуальних процесів
30. Роль інтуїції в творчому процесі

Методичні вказівки до контрольних робіт з дисципліни

Обдарованість та креативність

Виконання студентами заочної форми навчання контрольної роботи є складовою навчального процесу та активною формою їх самостійної роботи.

Мета контрольної роботи — закріпити та поглибити теоретичні знання, здобуті студентами у процесі вивчення дисципліни “Обдарованість та креативність”, сформувані у них уміння самостійно працювати з навчальною, спеціальною літературою, публікаціями, методичними матеріалами, а також з матеріалами власних досліджень.

Зміст контрольної роботи має відповідати плану і розкривати тему.

Оформлення контрольної роботи

Контрольна робота виконується державною (українською) або угорською мовами.

Обсяг контрольної роботи не повинен перевищувати 15 сторінок комп'ютерного тексту.

На першій сторінці зазначається тема контрольної роботи, яка повинна складатися із змісту; вступу, в якому обґрунтовується значення і актуальність теми (одна сторінка); 10-12 сторінок викладення основного матеріалу; висновків (заключення), в яких перераховуються основні висновки із розглянутих питань (одна сторінка); та списку використаної літератури, де вказуються усі використані літературні джерела.

Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патица Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 26с.). Має відповідати внутрішнім розпорядженням, яка затверджена Вченою радою ЗУІ.

Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але не пізніше як за 30 днів до початку сесії для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

Завдання для контрольних робіт

Варіант 1

1. Творча обдарованість. Поняття про креативність.
2. Форми прояву творчої обдарованості.
3. Взаємозв'язок між інтелектуальною та творчою обдарованістю.

Варіант 2

1. Творчі здібності та їх структура Креативність особистості та її характеристика.
2. Детермінанти творчості.
3. Структура творчого процесу.

Варіант 3

1. Поняття інтелекту.
2. Мінливий та кристалізований інтелект.
3. Різновиди інтелекту.

Варіант 4

1. Особливості античної творчості.
2. Результативність творчості.
3. Активність людини в творчому процесі.

Варіант 5

1. Структурні компоненти творчих здібностей. Здібності у пошуку проблеми.
2. Психологічна характеристика рівнів здібностей.
3. Етапи творчого процесу.

Варіант 6

1. Природа обдарованості.
2. Класифікація видів обдарованості.
3. Загальна обдарованість.

Варіант 7

1. Типи мислення творчих особистостей.
2. Специфіка творчого середньовіччя
3. Внутрішні та зовнішні мотиви творчості.

Варіант 8

1. Поняття про задум у художній творчості.
2. Методи активізації та реалізації творчого досвіду.
3. Гіпотеза і стадії її формування у творчому процесі.

Варіант 9

1. Здібності до перенесення досвіду. Здібність до цільного спілкування.
2. Психофізіологічні основи творчості.
3. Загальна характеристика методів дослідження творчої особистості

Варіант 10

1. Психологічні стани та мистецтво.
2. Методи активізації інтелектуальних процесів.
3. Роль інтуїції в творчому процесі.

Рекомендована література / Базова

1. В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.: Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / – К.: Знання, 2005. –379 с.
2. Gyarmathy Éva: A tehetség - Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása. ELTE Eötvös Kiadó Kft., Budapest, 2012
3. Szerk.:. Herskovits Mária, Ritoók Magda: Tehetségek vonzásában. Kézikönyv. Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület Budapest, 2013
4. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. 2-е изд. – СПб.: Питер Ком, 1999. –324с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
6. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]/Режим доступу : <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>.
7. Роменець В. А. Психологія творчості. – К., 1971.– 128с.
8. Franz J. Mönks – Irene H. Ypenburg: Ha tehetséges a gyerek. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2011
9. Яланська С. П. Психологія творчості: навчальний посібник. Полтава, ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. – 180 с.

Допоміжна

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. – 1440 с.
2. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г.Кремень, С.М.Ніколаєнко, М.Ф.Степко та ін.; За ред.. В.Г.Кременя, С.М.Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. –379 с.
3. Caroline Leaf: Tehetség vagy. Kiadja Denton 2000 Budapest, Debrecen, 2014
4. Kürti Jarmila: Kreativitásfejlesztés kisiskoláskorban. Tankönyvkiadó, 1982
5. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня.
6. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), зі змінами 2019 р. Про вищу освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>)

2. Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) / Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
3. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.) /Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>